

VÄLKOMMEN TILL

Hulterstads kyrka

KYRKORNA PÅ ÖLAND

Bor man på en ö måste man kunna segla. Läget i södra Östersjön har medfört omfattande kontakter med länderna i söder.

Redan under vikingatiden blev bytet av religion tydligt på Öland, bland annat då kristna gravar började dyka upp på bygravfälten. Under 1000-talet uppfördes de första kyrkorna, de byggdes i trä och stavteknik. Några enstaka stavkyrkokopplankor finns kvar. Runristade gravmonument i sten har trotsat tidens tand och finns bevarade i sex kyrkor.

Under 1100-talet uppfördes det 34 stenkyrkor på Öland. Straxt efter tillkommer det sju kapell till fiske- och handelsplatser. De tidigaste kyrkorna hade fönster och portar mot både norr och söder. I några fall var de försedda med torn i väster och hade då även port i väster. Kring samtliga kyrkor gjordes plats för de döda och bogårdsdmurar av sten skiljde den heliga platsen. Dessa kyrkogårdar är fortfarande i bruk.

Under 1200-talet och medeltiden försågs många kyrkor med profana övervåningar och nästan hälften fick torn även i öster. Kyrkorna tjänade som gudstjänstlokaler såväl som magasin och lokaler för övernattnig. Kyrkans roll i samhället under medeltiden visar hur kristendomen och det världsliga gick hand i hand.

Kommande århundraden förändrades de flesta kyrkorna endast invändigt. De försågs med valv och ibland nya kor eller portaler. Efter reformationen kom nya krav på kyrkorummet. Helst skulle församlingen kunna sitta och detta medförde platsbrist i de små medeltida kyrkorna. Tillbyggnader genom breddning gjordes i flera kyrkor men mot slutet av 1700-talet fick många tanken att bygga nytt.

Ölands kyrkor är fattiga på medeltida föremål. Många krig och framför allt danskarnas härjningar 1677 lämnade lite kvar efter brandskattningarna. Idag är endast en av södra Ölands medeltida kyrkor helt bevarad medan ytterligare tre har bevarade medeltida rum. Medeltida torn finns kvar i sju kyrkor.

Kyrkorna idag bevarar stilideal och funktion från 1700- och 1800-talens salskyrkor. Den sittande församlingen lyssnar till gudstjänsten och sjunger tillsammans. Stora fönster gör läsningen i psalmboken enklare och predikstolen sprider ordet i hela rummet.

Dagens kyrkobyggnader håller sakta på att anpassas till moderna former. Flexibilitet, deltagande och även modern teknik ställer krav. På södra Öland finns en kyrka som anpassats till moderniteten och samtidigt bevarat sin medeltida struktur – Ventlinge kyrka.

LITE OM HULTERSTADS KYRKA

Kyrkan mitt i byn, i alla fall i dess norra ände. I Hulterstad har det kristna budskapet berättats sedan minst 1200 år. En träkyrka byggdes under sen vikingatid – bevarade trädetaljer har återfunnits som konstruktionsvirke i nuvarande kyrka. Östra Öland hade rika kontakter via handelsvägarna mot söder och österut mot Novgorod under denna tid. Gravmonument från tiden runt 1100 i form av runstenar antyder en rik bygd.

Byggandet av en stenkyrka påbörjades under tidigt 1100-tal. En treskeppig basilika med halvrunda absider mot öster i alla tre skeppen byggdes. Kyrkan hade portaler i både norr och söder. Runt 1170 tillkom västra delen av kyrkorummet med tornet. Detta torn utgjordes efter dansk modell av ett tvillingtorn. Tornets tunnvälvda nedervåning öppnade sig i två valvbågar mot kyrkorummet. Hulterstad kyrka liknade ingen annan kyrka på Öland med sitt stadslika kyrkorum. De tre korabsiderna antyder sidoaltaren av betydelse. Tvillingtornet revs dock och nuvarande torn uppfördes över kyrkorummet västra del. Möjligen kan här spåras en strid mellan Svearna och de danska intressena på Öland.

Nuvarande kyrka i Hulterstad tillkom 1803. Allt revs utom tornet och man uppförde en salskyrka. Ordet i kyrkan skulle utgöra centrum och därför försågs kyrkor vid denna tid med altarpredikstolar. I Hulterstad är den fortfarande i bruk.

VÄLKOMMEN TILL HULTERSTADS KYRKA

En av Ölands äldsta

I Hulterstad restes i början av 1100-talet en ståtlig stenkyrka där tidigare en enkel träkyrka funnits. Den treskeppiga kyrkan försågs senare med tvillingtorn i väster.

Tvillingtornet revs omkring år 1200. I marken väster om det nuvarande tornet har grunden för dubbeltornet bevarats.

Resterna ger en uppfattning om hur storartad den första stenkyrkans västparti var. Det ersattes av nuvarande torn som stått emot både krig och olika makthavares rivningsidéer.

Tornet har murtrappa till flera välvda rum. Torntrappans steg är trekantiga och byggdes i zig-zag så foten måste placeras på stegets breda sida för att inte snubbla. En liten tunnvalvd cell finns utsparat. Den kan ha tjänat som tillfällig bostad. Murtrappan fortsätter i västra muren till tredje våningen.

Tornets översta våning är klockvåningen. Där hänger kyrkans båda klockor. Storklockan göts år 1631 av Jurgen Putensen och lillklockan år 1780 av Johan Jacob Mårtensson. Före 1803 fanns en klockstapel på kyrkogården där klockorna hängde.

Tornet avslutas idag av en lanternin som tillkom 1803. Lanterninens fyra tornur är skänkta av kyrkoherde Hugo Håkansson som använde den penninggåva han fick av församlingen i femtioårspresent.

En dag varje sommar i samband med världsarvsveckan är tornet öppet för allmänheten och då kan man se ut över det öländska kulturlandskapet.

Tornet med bevarad grund

Bygget av den kyrka vi har idag, påbörjades år 1803 och invigdes i december samma år. Kyrkan genomgick en omfattande renovering år 1951. Förbättringsarbete med målning utfördes på 1980-talet. Ovanför dörren vid södra ingången sitter en stenplatta med guldskrift. *"Då Konung Gustav IV Adolf regerade ombyggdes denna kyrka af ett villigt o enigt folk genom dess kyrkoherde Johan Lindeströms besörjande 1803."*

Vapenhuset

I vapenhuset är golvet betydligt lägre än i kyrkorummet, beroende på att man lät rasmassorna från den gamla kyrkan som revs 1803 ligga kvar som golvfyllnad. I vapenhuset hänger två stora kalkstensplattor med namn på präster som tjänat i kyrkan. I vapenhuset förvaras även delar av runstenar som utgjort tidig medeltida gravmonument.

Kyrkorummet

Över trappan som leder upp i kyrkorummet finns muralmålningar från den äldre kyrkan. Mellan pelarna vid uppgången i kyrkan finns en ljusbärare i smide, där kan besökare tända ett ljus för de som inte längre finns ibland oss. Kyrkan är ljus med sina stora fönster, med fina samstämda färger i inredningen och inte minst det vackra golvet av slipad kalksten. Två textila tryck med titeln Tro, Hopp och Kärlek, komponerade av Gunilla Strandå från Triberga, från 1998, pryder rummet. När vi följer altargången fram har vi två sidoutgångar med dubbeldörrar mot norr och söder. Sydportalen öppnas vid alla högtidliga tillfällen som barndop, bröllop och begravningar och vid firandet av Allahelgons dag då präst, kör och församling avslutar minnes gudstjänsten med att gå ut på kyrkogården för att hedra våra döda.

Predikstolen

Den nuvarande predikstolen byggdes 1803 av spegelfabrikör Anders Högström och är en s.k. altarpredikstol enligt den tidens sed.

Brudkrona

Hulterstad kyrka har en egen brudkrona sedan 1753. Den gjordes om 1845 och var förr flitigt använd av de unga brudarna i socken medan den idag mest vilar i sitt gamla kopparfodral.

Dopet

Hulterstad kyrkas förnämsta föremål är dopfunten av sandsten från 1100-talet. Cuppan (skålen) är starkt vittrad av väder och vind, då den under många år användes som vattenho vid prästgården. Även foten var skadad och vittrad då den togs in i kyrkan från kyrkogården. Dopskålen av tenn är tillverkad 1799 av IP Fagerström i Kalmar. Varje barn som döps får en dopgåva av församlingen i form av en ljusstake i kalksten som minne.

På väggen vid dopfunten står ett dopaltare täckt med ett antependium designat av kalmarkonstnären Raine Navin och broderat av Linnea Lindvall från Hulterstad.

Votivskepp

Kyrkskeppet, eller votivskeppet, har sin plats i koret. Det är en modell av barken "Beatrice" tillverkad av skepparen Martin Olsson i Pataholm. Skeppet är skänkt av generaldirektör Jonas Orring som var sommarölänning i Hulterstad.

Orgeln

Kyrkorgeln på läktaren är från 1860-talet. Idag finns även ett piano i koret som flitigt används när dam och barnkören framträder under kantorns ledning eller när vi har en sång och musikafton med mingelkaffe.

Omgivning

På norra delen av kyrkogården finns ett gravmonument över regalskeppet Kronans män som invigdes den 8 september 1984 av kamratföreningen Flottans män. Det är ett monument över de sjömän som omkom den 1 juni 1676 när regalskeppet Kronan förläste utanför Hulterstads kust.

Bårhus

1753 byggdes ett benhus vid kyrkogården som 1918 byggdes om till bårhus. 1995 försågs det med en temperamålning, Livets väg från ungdomen till döden, av konstnären Rune Söderberg.

Hulterstad Stenåsa

Hulterstad kyrka är en av två kyrkor i Hulterstad – Stenåsa församling vilket gör att vi har högmässa eller gudstjänst varannan söndag. En gång på sommaren firar vi friluftsgudstjänst vid vår gamla hembygdsstuga mitt i byn i Hulterstad och en gång vid Skärlövs Hamn, tillfällen som är välbesökta och uppskattade. Du som läser denna guide är varmt välkommen, att delta i våra kyrkliga sammankomster för att fyllas av den frid och glädje detta ger.

Denna kyrka är en av 19 kyrkor i Södra Ölands pastorat och ligger i Hulterstad Stenåsa församling.

Södra Ölands pastorat
Kyrkgatan 3
386 92 FÄRJESTADEN

Kansli Tfn: 0485-380 12

sodraolands.pastorat@svenskakyrkan.se
www.svenskakyrkan.se/sodraoland

Följ oss gärna på
Facebook

facebook.com/SvenskakyrkanSODRAOLAND

